vergadering **C58**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie

van 15 november 2022

(Een aantal sprekers namen mogelijk deel via videoconferentie.)

Vlaams Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de met uitsterven bedreigde hamster in Vlaanderen
– 388 (2022-2023)
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het uitsterven van de hamster in Vlaanderen
– 420 (2022-2023) 3

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het opnemen van maatregelen op de AEA- en PAS-lijst
– 417 (2022-2023) 7

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen met betrekking tot de uitbreidingsvergunning van een glastuinbouwbedrijf in Overijse
– 501 (2022-2023)
VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het stikstofarrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen van 27 oktober 2022
– 509 (2022-2023) 9

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de ingebrekestelling van de Vlaamse Regering in het kader van het nalatige Vlaamse pesticidebeleid
– 503 (2022-2023) 16

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het betrekken van Nederland bij de PFAS-vervuiling
– 516 (2022-2023) 19

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de invoering van het asbestattest vanaf 23 november 2022
– 553 (2022-2023) 23

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het Nederlandse onderzoek naar PFAS in het Kanaal Gent-Terneuzen
– 436 (2022-2023) 26

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de met uitsterven bedreigde hamster in Vlaanderen
– 388 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het uitsterven van de hamster in Vlaanderen
– 420 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Voorzitter, minister, collega's, de hamster zit in de problemen. Het gaat niet goed met de hamster in Vlaanderen. De hamsterpopulatie die in Widooie uitgezet is, is een project waar ik in mijn vorig leven als gedeputeerde en voorzitter van het Regionaal Landschap aan heb meegewerkt. Blijkbaar gaat het ook met die hamsters niet zo goed want de monitoring van de uitgezette dieren heeft geleerd dat het gebrek aan voldoende groot en aaneengesloten leefgebied nog steeds problematisch is en een duurzame instandhouding van de populatie in de weg staat.

Tot nu toe wordt, zoals met een aantal andere dieren in de soortenbeschermingsprogramma's (SBP's), gewerkt met vrijwillige beheersovereenkomsten met landbouwers. Specialisten maar ook Natuurpunt dringen erop aan dat Vlaanderen het nieuwe SBP minder vrijblijvend maakt. Waar nu nog steeds verwacht wordt dat de hamster zich moet aanpassen aan de omgeving en vooral de agrarische bedrijfsvoering, is een beweging in de andere richting noodzakelijk, namelijk dat de bedrijfsvoering meer zou worden aangepast aan de hamster. Die aanpak zou ook goed zijn voor andere bedreigde soorten. Ik heb het immers maar bij wijze van voorbeeld over de hamster omdat de hamster zeer ernstig bedreigd is.

Het verwerven van gronden door de overheid die tegen een billijke vergoeding beheerd worden door de landbouwers in functie van de hamsterpopulatie, kan een oplossing bieden. Deze manier van werken kan bovendien kansen bieden aan jonge landbouwers om aan natuurinclusieve landbouw te doen zonder zelf grote investeringen hoeven te doen in de aankoop van gronden. Een van de grote kritieken en vaststellingen is dat er een gebrek aan gronden is, zeker voor jonge landbouwers. Zo zouden we echt een winwinsituatie kunnen creëren, zowel voor de natuur als voor de landbouw.

Als het toch ooit zover komt dat de hamsters uitsterven – dat is gebleken uit een aantal paniekerige krantenberichten – riskeert Vlaanderen volgens experten een boete te moeten betalen die in de miljoenen euro's kan oplopen. Aanpalende landen zoals Frankrijk, Duitsland en Nederland tonen nochtans aan dat met de juiste bescherming de hamsterpopulatie alsnog gered kan worden.

Minister, hoe reageert u op de verontrustende cijfers over de hamsterpopulatie in Vlaanderen?

Zult u het SBP zo aanpassen dat het minder vrijblijvend zou zijn, zoals onder andere gesuggereerd door Natuurpunt?

Hoe staat u tegenover het voorstel om gronden te verwerven die tegen een billijke vergoeding beheerd zouden kunnen worden door landbouwers in functie van de hamsterpopulatie?

Plant u ter zake overleg met de minister van Landbouw en/of de landbouworganisaties over deze gewijzigde aanpak?

Hoe realistisch schat u de eventuele boete van Europa in? Houdt u daar ernstig rekening mee?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Voorzitter, minister, ik heb een soortgelijke vraag. Het gaat inderdaad niet goed met de hamster in Vlaanderen. Het soortenbeschermingsprogramma hamster heeft zijn doel volledig gemist, stelde Natuurpunt op haar hamstercongres van 14 en 15 oktober. Bij de start in 2015 was de hamster nagenoeg volledig uitgestorven in Vlaanderen. Zeven jaar later blijkt dat niet veel beter te zijn.

Bij de start van de uitvoering van het SBP werden sinds 2019 gekweekte hamsters uitgezet in de hamsterpopulatie van Widooie, zonder succes. Monitoring van de uitgezette dieren heeft geleerd dat het gebrek aan geschikt, voldoende groot en aaneengesloten leefgebied nog steeds problematisch is en een duurzame instandhouding van de populatie in de weg staat. Het is dan ook belangrijk om daaraan te werken.

Momenteel worden vooral kleine maatregelen vanuit het SBP opgenomen die eigenlijk te vrijblijvend zijn. Vlaanderen focust alleen op vrijwillige beheerovereenkomsten met landbouwers in een situatie waarin een soort op het punt staat uit te sterven. Dat werkt duidelijk niet. Ook de Europese Commissie wees daarop.

De ambitie is te beperkt: we raken in dat ene leefgebied voor de hamster met de grootste moeite aan 100 hectare hamstervriendelijke habitat op private akkers, terwijl Nederland mikt op 150 hectare beschermde kerngebieden en 600 hectare buffergebieden in de akkers daarrond. In en rond het Duitse stadje Pulheim heeft een doorgedreven hamsterherstelplan een vliegende start gemaakt, terwijl de populaties net over de grens in Nederland lichtjes herstellen.

De hamster is een paraplusoort. Wat goed is voor de hamster, is goed voor heel veel soorten. Daarom is het ook zo belangrijk om daar iets aan te doen. Hamstervriendelijke akkers zijn een oase voor heel wat andere bedreigde diersoorten.

De wilde hamster is opgenomen in bijlage II van de Conventie van Bern als een streng beschermde diersoort en opgenomen in bijlage 4a van de Habitatrichtlijn als een soort van communautair belang. Vlaanderen is verplicht om deze soort en zijn biotoop te beschermen. Als Vlaanderen de blamage van Europese miljoenenboetes wil ontlopen, rest maar één optie: alles op alles zetten, ondubbelzinnig voor de hamster kiezen en daaraan een strikt pakket van maatregelen koppelen.

Minister, hoe zult u voorkomen dat Vlaanderen miljoenen euro's boete oploopt wegens de schending van bijlage II van de Conventie van Bern en de Habitatrichtlijn?

Zult u een soortenbeschermingsprogramma voor de hamster opmaken dat wel succes garandeert? Kortom, zult u bijkomende maatregelen nemen, boven op de vrijwillige beheerovereenkomsten, die succes garanderen? Welke? Wanneer mogen we deze maatregelen verwachten?

Zullen de maatregelen focussen op een langdurige inspanning en een jaarlijkse stopzetting van de inspanningen verhinderen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, het gaat niet goed met de hamster. Er is heel veel discussie geweest over de subsidies die bij het vorige SBP werden goedgekeurd. Maatschappelijk is er ook veel om te doen geweest. De dalende hamsterpopulatie in Vlaanderen is inderdaad verontrustend. Dat gaat natuurlijk over veel meer dan die ene hamstersoort, dat wil ik toch benadrukken. Ze zijn, net als vele andere soorten, 'kanaries in de koolmijn'. Verdwijnt een soort, dan zegt dat iets

over de achteruitgang van de landschapskwaliteit. Dat wordt vaak te weinig vermeld. Dus werken aan deze soort, is werken aan het hele landschap, met de kleine landschapselementen en de biodiversiteit ervan.

Ik moet hierbij wel de kanttekening maken dat reeds bij de opmaak van het eerste SBP in 2015 de hamsterpopulatie zeer sterk gedaald was, waardoor slechts een relictpopulatie overbleef in Widooie. In het eerste SBP onder mijn voorganger werd gekozen voor de aanleg van voldoende geschikt leefgebied in Widooie door het inzetten van het vrijwillig instrumentarium van de beheerovereenkomsten. Eenmaal er voldoende percelen onder hamstervriendelijk beheer waren, kon worden overgegaan tot bijplaatsingen uit een kweekprogramma.

Vandaag moeten we concluderen dat de genomen maatregelen sinds destijds onvoldoende effect hebben gegenereerd. De populatie is nu gereduceerd tot slechts enkele burchten op enkele percelen.

De aanpak van het eerste SBP blijkt niet in staat om het leefgebied zo in te richten dat de uiterst kleine startpopulatie opnieuw op natuurlijke wijze in aantal kan toenemen. De redenen voor het niet slagen van het eerste SBP zijn divers. Mijn administratie heeft deze tijdens het evaluatieproces in beeld gebracht en is nu, samen met de relevante actoren, op zoek naar een duurzame oplossing.

Ik ben me bewust van de boetes die opgelegd kunnen worden door het Europese Hof van Justitie voor het onvoldoende nemen van maatregelen voor een beschermde soort. We zien dat ook in onze buurlanden.

Een belangrijk onderdeel, vooraleer we nieuwe maatregelen vastleggen, is ook de ervaring die men in andere landen opdoet. Ik heb gevraagd om te kijken naar en te praten met de ons omringende landen, om kennis te vergaren en projecten op te pikken die tot resultaten leiden.

Ik heb dan ook aan mijn administratie de opdracht gegeven om op basis van de evaluatie en de buitenlandse kennis een betere aanpak uit te werken met een maatregelenpakket dat optimale kansen biedt voor de bescherming en het duurzaam behoud van de soort. En nogmaals, maatregelen voor deze soort zijn ook maatregelen voor andere soorten, denk aan de akkervogels die ook baat hebben bij kleine landschapselementen, voor het landschap in het algemeen én voor de biodiversiteit.

Ik heb ook aandacht gevraagd voor het budget. Het moet niet altijd veel geld kosten. Er is veel verontwaardiging geweest over die subsidies, daar moeten we eens goed naar kijken en zien welke maatregelen en kennis er zijn in het buitenland.

Als we de wilde hamster in Vlaanderen willen beschermen moet zowel op korte als op lange termijn worden gezocht naar duurzame oplossingen. Het is duidelijk dat de vijfjarige beheerovereenkomsten op zich niet volstaan voor het ontwikkelen van een duurzaam leefgebied en een voldoende grote hamsterpopulatie.

Op korte termijn en in afwachting van het vervolg moet worden vermeden dat de resterende hamsterpopulatie uitsterft. Mijn administratie werkt daarom momenteel aan een pakket noodmaatregelen om te vermijden dat in afwachting van de middellange- en langetermijnmaatregelen de hamster uitsterft in Vlaanderen. De samenwerking met de betrokken organisaties, overheden en vooral lokale landbouwers zal daarin een sleutel tot succes blijven aangezien we over landbouwgebied spreken en op korte termijn resultaat moeten bekomen.

Om ook op lange termijn tot een voldoende grote en geschikte habitat te komen, is er verder nood aan een mix van maatregelen, zowel tijdelijke als structurele. De beheerovereenkomsten zullen ongetwijfeld ook hier een rol blijven spelen, maar we moeten de garantie hebben dat zich op termijn een duurzame populatie kan ontwikkelen. Het

uitwerken van een gedegen visie en maatregelenpakket in dit landbouwgebied vraagt tijd. We hebben gevraagd om dit samen te doen met de sector, met Natuurpunt en de landbouworganisaties. Zoals jullie weten, zitten naast de overheden ook het Departement Landbouw en Boerenbond in de stuurgroep, die de opmaak van het vervolg en de vervolgmaatregelen begeleidt. Ik zal de opdracht geven om te kijken naar dat overleg en om de verschillende pistes te onderzoeken.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik twijfel er inderdaad niet aan dat u de intentie hebt om zowel op korte als op lange termijn de nodige maatregelen te nemen zodanig dat de hamster niet verdwijnt.

Ik wil nog twee dingen toevoegen. U bent nogal kort geweest in verband met de beheerovereenkomsten. Ik geloof dat de enige oplossing er inderdaad in bestaat dat we kijken naar de beheerovereenkomsten en hoe we daar meer dwingend en verplichtend kunnen zijn, eventueel enkel maar voor beheerovereenkomsten die hierover gaan.

Twee, ik deel uw mening dat het niet altijd geld hoeft te kosten, daarmee ga ik volledig akkoord. Maar als we het hierover hebben en we hebben het over de landbouwsector – dat is geen kritiek of commentaar, voor ik ik weet niet wat over me heen zou krijgen – weet u dat het nogal vaak over geld gaat natuurlijk, over het derven van bepaalde inkomsten die vervangen moeten worden door andere inkomsten. In die zin is ook mijn tweede toevoeging dat u er effectief rekening mee moet houden dat als u iets zou doen langs die beheerovereenkomsten, dat er boter bij de vis of – laat ons in dit geval zeggen – geld zou moeten langs liggen. Anders dreigen de inspanningen niet te slagen.

Het is goed dat u een goede intentie hebt. U zegt om eens naar de andere landen te kijken: ik moet eerlijk zeggen dat ik het niet meer gecheckt heb. Maar ik herinner me alleszins dat toen we dat project opgezet hadden in Limburg in 2015 het in Wallonië wel beter gesteld was met de hamsters. Ik heb het echt waar niet meer gecheckt, maar als de vergelijking met andere landen gemaakt wordt, moeten we ook eens over de taalgrens kijken. Widooie ligt natuurlijk vlak bij de taalgrens. Ik herinner me dat er toen alleszins sprake van was. Ik heb die hamsters daar niet gezien, ook niet in Widooie, maar goed.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik begrijp dat u de opdracht gegeven hebt om maatregelen te nemen om de hamsters te beschermen. Ik wil graag nog eens uw aandacht vestigen op de acties die op korte termijn nodig zijn. De hamster wordt vanaf april wakker en begint burchten te bouwen. Het is dan wel superbelangrijk dat die dieren voldoende bescherming vinden zodat ze niet ten prooi vallen aan hun natuurlijke vijanden want dan zijn alle inspanningen die de afgelopen jaren gebeurd zijn en dus ook de middelen die daar tegenover gezet zijn voor niets geweest. Minister, ik zou willen vragen dat u niet alleen op lange termijn, maar ook op heel korte termijn acties onderneemt zodat dat de bescherming in het landschap die er nu wellicht nog is ten gevolge van de maatregelen die in het verleden genomen zijn, kan aanhouden, zodat we niet in een situatie komen dat er dan wel een nieuw soortenbeschermingsprogramma voor de hamster is, maar geen hamster meer. Minister, welke acties zult u concreet ondernemen om ook op korte termijn die overbrugging te maken?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega Vandenhove, ik ga akkoord dat we ook moeten gaan kijken naar Wallonië. Ik ken de situatie vandaag nog niet volledig. *(Opmerkingen van Ludwig Vandenhove)*

Ik zal zeker vragen om dat mee te nemen. Misschien hebben ze daar betere programma's die tot resultaten komen. Ik neem dat zeker mee.

Collega Schauvliege, ik ben het eens met de kortetermijnoplossingen of de beschermingsmaatregelen want voor je het weet, is het april en als er tegen dan niets is ... Ik zal nog eens aandringen om zo snel mogelijk met een aantal maatregelen te komen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister, dank u wel voor uw antwoord.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het opnemen van maatregelen op de AEA- en PAS-lijst
– 417 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, op 13 juli 2022 gaf de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement haar goedkeuring over het voorstel van decreet tot wijziging van het Mestdecreet, wat het invoeren van de mogelijkheid om adviescommissies op te richten en de afschaffing van de nutriëntenemissierechten-MVW (mestverwerking) betreft. Op 27 juli 2022 volgde de publicatie in het Belgisch Staatsblad.

Met dit decreet wordt de rechtsgrond geboden voor het Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt (WeComV), zoals opgemerkt bij de goedkeuring van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 mei 2021.

Minister, ik stelde een schriftelijke vraag naar de stand van zaken bij het oprichten van deze commissie en de erkenning van de innovatieve technieken, zowel op de AEA-lijst (ammoniak-emissiearme stalsystemen) als op de PAS-lijst (Programmatische Aanpak Stikstof). In uw antwoord gaf u aan dat sinds 2020 niet minder dan 23 technieken op de wachtlijst staan voor beoordeling om op die AEA- of PAS-lijst te komen.

Over de procedure om op de lijst te komen, zegt u: "Er is in het stikstofakkoord opgenomen dat de PAS-lijst samengevoegd zal worden met de lijst van ammoniak-emissiearme stalsystemen tot één nieuwe lijst van emissiereducerende maatregelen die bovendien wettelijk verankerd wordt. Na de definitieve goedkeuring van de PAS door de Vlaamse Regering zal het volledige proces rond deze nieuwe lijst concreet uitgewerkt worden en in regelgeving worden opgenomen. Als het volledige proces rond de nieuwe lijst operationeel is, kan men een aanvraag indienen bij het Administratief Team Luchtemissie Veeteelt (AT) om de techniek of maatregel te laten erkennen."

Minister, wanneer zullen de reeds in 2020, 2021 en 2022 aangemelde 23 technieken beoordeeld worden? Gebeurt dit meteen na het samenstellen van het WeComV? Wanneer verwacht u dat het eerste advies zal worden afgeleverd?

Binnen welk concreet tijdskader voorziet u de erkenning en dus de opname van deze nieuwe technieken op een van de lijsten?

Zult u, in afwachting van het samenvoegen van de lijsten tot één lijst van emissiereducerende maatregelen, de aangemelde technieken nog op de AEA-lijst en PAS-lijst opnemen, om op die manier geen tijd te verliezen?

Welke concrete wettelijke initiatieven zijn er nodig voor het samenvoegen van deze lijsten? In uw antwoord op mijn schriftelijke vraag stelt u dat er nog een initiatief

nodig is om tot één lijst te komen. Wat is daar concreet voor nodig? Welk wettelijk initiatief? Kan dit eventueel administratief verlopen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: In september lanceerde ik een oproep tot kandidatuurstelling voor het WeComV. Er werden elf kandidaturen ingediend. Een jury, samengesteld uit drie onafhankelijke professoren gespecialiseerd in de materie, heeft de kandidaturen beoordeeld op basis van de aangetoonde expertise. Op basis van het advies heb ik vorige week het besluit getekend waarmee de samenstelling van het WeComV werd bepaald. Ik heb aan de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) de opdracht gegeven om de kandidaten op de hoogte te brengen van de beslissing.

Als eerste opdracht zal het WeComV een advies opmaken over de ondertussen aangemelde technieken. Tegelijkertijd wordt een planning opgesteld om de bestaande technieken te evalueren.

Momenteel is er namelijk slechts een formele rechtsgrond voor de AEA-lijst, en dit voor varkens en pluimvee. De AEA-lijst wordt formeel vastgesteld bij ministerieel besluit.

De lijst met overige maatregelen zit thans vervat in de PAS-lijst, zoals samengesteld door de administraties.

In de regelgeving voor de definitieve PAS zal ook een rechtsgrond worden voorzien voor alle systemen en maatregelen die leiden tot stikstofreducties. Ik denk dat het cruciaal is dat we dat doen. Alle maatregelen die leiden tot stikstofreducties, kunnen dan worden opgenomen op één lijst. Hierbij zal eveneens worden voorzien in een eenduidige procedure om een techniek aan de lijst toe te voegen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, u geeft aan dat er een duidelijk besluit is over de samenstelling van het WeComV, en dat de planning in dezen nog moet worden opgemaakt. Ik begrijp dat ze hun planning nog moeten bekijken, maar ik had toch graag enig idee gehad of u er een idee van hebt wanneer u verwacht de eerste adviezen te ontvangen. Is dat een maand, drie maanden, een half jaar, een jaar? Het is toch wenselijk dat we daar zicht op zouden krijgen.

Er is enerzijds de werking van het WeComV, maar er is anderzijds ook het besluit van u, minister, over de erkenning. U geeft aan, meen ik te begrijpen, dat er effectief nog een decretale basis nodig is voor één lijst. Maar we hebben vandaag al een AEA-lijst en een PAS-lijst. Zult u in tussentijd die technieken erkennen, na het advies, teneinde ze op te nemen in de PAS-lijst en in de AEA-lijst? Kunnen ondertussen ook eventuele nieuwe technieken zich nog aanmelden? We hebben er al 23 in de wachtrij staan. Ik krijg van het terrein het signaal dat er nog technieken wachten op een erkenning. Als we het effectief menen met het stikstofprobleem, hebben we er alle baat bij dat we elke bijdrage om een reductie te realiseren, zo spoedig mogelijk in werking moeten kunnen laten treden. Dus moeten we klaarheid brengen in de erkenning van de technieken.

Het WeComV is een laatste keer samengekomen in 2019. We zijn nu 2022. Daarom vraag ik heel concreet naar de timing, wanneer u het eerste advies verwacht, maar ook of u de nieuwe technieken zult opnemen op de AEA- en de PAS-lijst. Of wenst u nog te wachten op een decreetgevend initiatief, waardoor u tot één lijst kunt komen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega Rombouts, ik denk dat het WeComV zich hiervan bewust is, maar ik zal nog eens vragen dat ze er spoed achter zetten. Ze zullen

een werkplanning maken, met afspraken. Het spreekt voor zich dat ze daar de nodige spoed achter zetten.

Ik ben mij ervan bewust dat er veel technieken aan het komen zijn. Dat zal allemaal worden bekeken. U weet dat ik de technieken voor AEA-stallen voor pluimvee en varkens erken. De PAS-lijst wordt nu administratief opgemaakt, rekening houdend met het advies van het WeComV. De bedoeling is om bij de definitieve PAS alles door mij te laten erkennen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, dank u voor uw antwoord, maar sta mij toe te zeggen dat het toch niet helemaal helder en duidelijk is. Tenzij dat ik begrepen zou moeten hebben dat de erkenning pas zal gebeuren op het moment dat er één lijst wordt gemaakt. Hebt u dat net gesuggereerd? Dat u dus geen technieken meer zult opnemen op de AEA-lijst en op de PAS-lijst? Als ik dat zou moeten concluderen uit het antwoord, dat u de erkenning zult doen op het moment dat er één lijst is, wil dat zeggen dat we met het WeComVe, dat aan de slag gaat en nog zijn werkzaamheden zal moeten doen, opnieuw een politiek vertragingsmanoeuvre zouden hebben. Want dan moet er opnieuw eerst nog een wettelijk initiatief worden genomen vooraleer het terrein gebruik kan maken van deze technieken.

Ik zie u neen knikken. Ik reken er dan ook op, minister, dat het antwoord moet zijn dat u effectief de erkenning zult doen en dat de technieken zullen worden opgenomen op de AEA- en de PAS-lijst, en dat ze effectief op het terrein zullen kunnen worden toegepast, om effectief een reductie te realiseren.

Minister, ik vind dit cruciaal. We dringen aan op innovatie. We zeggen overal dat Vlaanderen uitblinkt in innovatie. We weten dat we een stikstofreductie moeten realiseren en dat we eigenlijk geen tijd hebben om te wachten. De innovatieve technieken zijn er op het terrein. Dan is het toch belangrijk dat de politiek, de overheid, de erkenning zo spoedig mogelijk realiseert en dat we daarbij geen vertragende factor zijn. Er is al sinds 2019 geen WeComV. Dat is drie jaar. De banken geven aan dat vandaag de investeringen stilliggen. De vooruitgang ligt stil. Minister, ik hoop dat ik u goed heb begrepen. Ik kan er alleen maar op aandringen dat de erkenningen spoedig na het advies zullen volgen en dat we dus niet op een wettelijk initiatief moeten wachten, tenzij we dat wettelijke initiatief met heel grote spoed nu zouden kunnen nemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen met betrekking tot de uitbreidingsvergunning van een glastuinbouwbedrijf in Overijse
– 501 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het stikstofarrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen van 27 oktober 2022 – 509 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, minister, de vraag sluit aan bij het thema van de voorgaande vraag. Op 27 oktober jongstleden vernietigde de Raad voor Vergunningsbetwistingen de omgevingsvergunning voor het uitbreiden van een glastuinbouwbedrijf in functie van druiventeelt in Overijse.

Na een eerdere weigering van het College van Burgemeester en Schepenen van Overijse, verleende de deputatie van Vlaams-Brabant de vergunning die onder meer de oprichting toeliet van een nieuwe serre van 10.240 vierkante meter voor de teelt van druiven en een wkk-installatie (warmte-krachtkoppeling) in functie van deze serre. Op aangeven van twee beroepen van respectievelijk een aantal omwonenden en Natuurpunt Oost-Brabant, ging de Raad uiteindelijk over tot vernietiging.

De Raad bemerkte vooreerst dat de deputatie de verenigbaarheid van de aanvraag met de praktijken van goede ruimtelijke ordening onvoldoende heeft onderzocht op het vlak van mobiliteit en zichthinder voor de omwonenden. Ook werd de functionele inpasbaarheid van de nieuwe wkk-installatie onvoldoende onder de loep genomen. Het belangrijkste element van het arrest, waar in hoofdzaak mijn vraag over gaat, betreft het oordeel van de Raad met betrekking tot de passende beoordeling die voor de potentiële effecten van de NO_x-depositie (stikstofoxide) van dit project moest worden afgeleverd.

De site bevindt zich immers op amper 20 meter afstand van het Habitatrichtlijngebied 'Valleien van de Dijle, Laan en IJse met aangrenzende bos- en moerasgebieden' en moet met onder andere een impactscore van 2,4 procent op habitattype 9160 dus onderworpen worden aan een passende beoordeling aangezien de kritische depositiewaarde (KDW) vrijwel zeker overschreden wordt.

De deputatie beriep zich bij de toekenning van de vergunning op het NO_x-significantiekader van uw ministeriele instructie van 2 mei 2021, die u uitvaardigde in afwachting van een definitief goedgekeurde Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), waarbij een aanvraag met een impactscore tussen de 1 en 5 procent op de KDW in principe een gunstige beoordeling kan krijgen, mits het nemen van gangbare emissiereducerende maatregelen.

De Raad volgde deze lijn echter niet en gaf aan dat de ministeriele instructie ontoereikend is om te kunnen uitmaken of er daadwerkelijk geen significante impact is op de Habitatrichtlijngebieden. Verwijzen naar een algemeen dalende trend op vlak van NO_x-deposities is in die zin geen voldoende garantie, aldus de Raad. Daarnaast wordt er volgens de verzoekende partijen te weinig rekening gehouden met het cumulatieve effect van de veelvuldige toepassing van drempelwaarden. Kortom, volgens hen is er ook een concreet onderzoek nodig om te bepalen wat de impact is op een bepaalde speciale beschermingszone (SBZ) en om de passende beoordeling sluitend te maken overeenkomstig de bepalingen in het Natuurdecreet.

Minister, hoe evalueert u zelf dit arrest? Wat zijn volgens u de belangrijkste elementen die de Raad voor Vergunningsbetwistingen aanhaalt?

Bent u van oordeel dat dit arrest het onderscheid op het vlak van de significante impact tussen enerzijds ammoniak (NH_3), dat meer in de landbouw en de veeteelt voorkomt, en anderzijds NO_x, dat we meer met industrie associëren, op losse schroeven zet?

Hoe zult u op korte termijn remediëren aan de bemerkingen in het arrest van de Raad? Is er volgens u nood aan een bijsturing van de ministeriële instructie?

In functie van het definitieve PAS-kader: welke lessen kunnen we trekken uit dit arrest betreffende de toekenning van vergunningen op basis van passende beoordelingen?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Voorzitter, minister, collega's, de collega heeft inderdaad al verwezen naar het arrest. Mijn vraag gaat over dezelfde uitspraak van donderdag 27 oktober door de Raad voor Vergunningsbetwistingen, waarbij een omgevingsvergunning werd vernietigd van een glastuinbouwbedrijf met wkk en dus NO_x-uitstoot. De deputatie van Vlaams-Brabant had zich voor haar positieve beslissing gebaseerd

op de ministeriële stikstofinstructie van 2 mei 2021 en de significantiekaders voor industriële emissies die daarin gehanteerd worden. De collega heeft er al naar verwezen. Ik citeer uit het arrest: "De ministeriële instructie voorziet immers dat, wanneer zoals in dit geval het aandeel voorziene depositie ten opzichte van de kritische depositiewaarde van de getroffen gevoelige habitats ligt tussen 1% en 5%, een gunstige passende beoordeling mogelijk is met als voorwaarde dat de gangbare emissiereducerende maatregelen worden toegepast (...)."

Met een impactscore van 2,4%, zijnde 450 gram stikstof per hectare, lijkt een positieve beoordeling mogelijk te zijn op basis van de ministeriële instructie. De Raad voor Vergunningsbetwistingen stelt nu echter: "Het volstaat evenwel niet om louter te verwijzen naar de ministeriële instructie van 2 mei 2021 en te toetsen aan de hierin opgenomen voorwaarde met betrekking tot het toepassen van de gangbare emissiereducerende maatregelen. Er moet nog steeds sprake zijn van een toereikende passende beoordeling. (...) De ministeriële instructie geeft overigens zelf aan dat de instructie de adviserende overheden een reeks richtlijnen biedt die kunnen worden aangewend bij de voorbereiding van vergunningsbeslissingen en adviezen en dat deze richtlijnen 'niet steeds mechanisch kunnen worden toegepast'."

Verder lezen we in het arrest: "Een dergelijk onderzoek blijkt ook niet uit de algemene verwijzing naar de dalende trend inzake NO_x-emissies en de stelling dat de hoogste overschrijdingen van de KDW binnen de habitatrichtlijngebieden in belangrijke mate zijn toe te schrijven aan de ammoniakemissies, waarbij erop wordt gewezen dat de impact van NO_x op de instandhoudingsdoelstellingen anders moet worden geïnterpreteerd dan NH3. Eenzelfde vaststelling geldt voor de loutere verwijzing naar het gegeven dat de motor van de wkk-installatie is voorzien van een DENOX-installatie."

Collega's, minister, heel wat juristen stellen klaar en duidelijk op basis van de uitspraak van de Raad voor Vergunningsbetwistingen dat de ministeriële instructie geen basis kan zijn om vergunningen te verlenen en dat bovendien er geen verschillende beoordelingskaders kunnen worden gebruikt voor NOx en NH3. Op basis van de gepubliceerde persreacties lijkt het minstens alsof u er een andere lezing op nahoudt.

In uw persbericht laat u uitschijnen dat u van oordeel bent dat de ministeriële instructie niet correct werd uitgevoerd doordat zij 'mechanisch' werd toegepast. Welke initiatieven hebt u als minister het afgelopen anderhalf jaar ondernomen naar het Agentschap Natuur en Bos (ANB) om duidelijk te maken dat de ministeriële instructie niet op deze wijze toegepast mag worden?

Indien er geen mechanische toepassing van de ministeriële instructie mag gebeuren, wil dit dan zeggen dat elk project met stikstofemissie, zonder enige uitzondering, onderworpen moet worden aan een passende beoordeling? Waarom wel of waarom niet? Hebt u hierover extern juridisch advies ingewonnen?

Welke acties hebt u het afgelopen anderhalf jaar ondernomen voor de opmaak van richtlijnen voor zo'n passende beoordeling, alsook wat een positieve beoordeling inhoudt?

Welk gevolg geeft u aan de paragraaf zoals hierboven weergegeven: "Een dergelijk onderzoek blijkt ook niet uit de algemene verwijzing naar de dalende trend inzake NOx-emissies en de stelling dat de hoogste overschrijdingen van de KDW binnen de habitatrichtlijngebieden in belangrijke mate zijn toe te schrijven aan de ammoniakemissies, waarbij erop wordt gewezen dat de impact van NOx op de instandhoudingsdoelstellingen anders moet worden geïnterpreteerd dan NH3. Eenzelfde RvVb - 41 vaststelling geldt voor de loutere verwijzing naar het gegeven dat de motor van de WKK-installatie is voorzien van een DENOX-installatie."

Hebt u hierover reeds een extern juridisch advies ingewonnen of besteld? Eventueel bij wie? Wat was de conclusie?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik veronderstel dat iedereen het arrest met heel veel interesse gelezen heeft. Sommigen interpreteren het natuurlijk op hun manier. Het is belangrijk om de krijtlijnen in deze commissie mee te geven. Zoals u weet, zijn wij specialist in het lezen van arresten. Het gaat hier om een vergunning verleend door de deputatie van Vlaams-Brabant. Ze werd vernietigd door de raad.

Het arrest doet uitspraak over een situatie waarbij een omgevingsvergunning werd verleend voor een nieuwe serre vlak bij een habitatrichtlijngebied met emissies van NOx als gevolg van een wkk. Dit levert in het nabije habitatrichtlijngebied een impactscore op van 2,4 procent. Dit is ruim boven de drempel van 1 procent voor NOx die in de ministeriële instructie wordt vooropgesteld. Voor alle duidelijkheid: deze drempel wordt in het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen niet bekritiseerd. Wie beweert van wel, moet mij die paragraaf maar eens voorleggen. Dat interesseert mij enorm.

De raad stelde vast dat zowel de passende beoordeling als de vergunning enkel en alleen steunen op de ministeriële instructie van 2 mei 2021, uitgevaardigd na het Stikstofarrest van 25 februari. De instructie voorziet dat voor een depositiebijdrage tussen 1 en 5 procent een gunstige passende beoordeling mogelijk is op voorwaarde dat minstens de bestaande emissiereducerende maatregelen worden toegepast.

De raad oordeelde evenwel dat het niet volstaat om louter vast te stellen dat de BBT-maatregelen (beste beschikbare techniek) zouden worden toegepast. De raad veroordeelt hiermee echter niet de ministeriële instructie. De raad wijst er integendeel terecht op dat de instructie zelf aangeeft dat de richtlijnen die ze aanbiedt "niet steeds mechanisch kunnen worden toegepast".

De vergunning wordt finaal vernietigd omdat ze, zoals de passende beoordeling, geen concreet onderzoek bevat van de effecten op het habitatrichtlijngebied.

Het arrest doet een uitspraak over de concrete uitwerking van de passende beoordeling. Het arrest doet geen uitspraak over de verschillen tussen beoordelingskaders voor activiteiten die NH3 dan wel NOx uitstoten. Het zet dat onderscheid in behandeling dan ook niet op losse schroeven, zoals sommigen beweren. Nogmaals, wie dat in het arrest leest, bezorgt me hier nu de paragraaf en de bladzijde zodat we dat verder kunnen analyseren. Wij lezen dat niet, niet alleen ik, maar ook een aantal professoren lezen dat niet.

De ministeriële instructie geeft uitdrukkelijk aan dat de richtlijnen niet steeds mechanisch toegepast kunnen worden. Dat staat letterlijk in de instructie en de rechter volgt het, terecht denk ik. De beoordeling ter zake ligt, dossier per dossier, steeds bij de adviesverlenende instantie. Bij twijfel omtrent het significant karakter van de effecten moet een individuele passende beoordeling worden opgemaakt.

Al sinds de start van deze legislatuur werk ik samen met de diensten hard aan een definitieve PAS. Ik vind het heel jammer dat men daar in de vorige legislatuur niet aan begonnen is. U weet dat wij in het begin van de legislatuur ook om die reden helaas veel hebben moeten weigeren. Dat is een dossier dat op ons bureau terechtgekomen is. Hierin worden de beoordelingskaders inzake stikstof verder uitgewerkt. Op deze wijze kunnen finale, juridisch robuuste beoordelingskaders worden geïmplementeerd in de regelgeving.

Conform de ministeriële instructie dienen projecten met NOx-emissies en een impactscore boven de 1 procent zeker aan een passende beoordeling te worden onderworpen. Het arrest stelt in geen geval dat ieder project, bijvoorbeeld de bouw van een woning, aan een passende beoordeling zou moeten worden onderworpen. Dat staat daar niet in. Ik lees dat wel hier en daar op sociale media. Het is toch

belangrijk om dat te onderstrepen. Maar zoals jullie weten, heb ik ook de ministeriële instructie niet met volle blijheid genomen. Het kon niet anders, want anders zouden we nog dieper in de problemen komen, problemen die ikzelf absoluut niet wil. Zoals ik eerder gezegd heb, is het van belang om zo snel mogelijk werk te maken van een definitief PAS-kader. Ik hoop dat we daar eind dit jaar mee kunnen landen.

Het definitieve PAS-kader zal het ruimere kader schetsen waarbinnen vergunningverlening mogelijk is. Daartoe zal het onder meer ook een reeks van concrete stikstofreducerende bronmaatregelen vastleggen evenals stikstofsaneringsmaatregelen. Projecten boven de de-minimisdrempels zullen binnen dit ruimere kader nog steeds onderworpen worden aan een individuele passende beoordeling. Er zal voorzien worden in de nodige ondersteuning om de passende beoordeling, wat betreft eutrofiëring via lucht, uit te voeren en op te maken, onder meer door een aangepaste praktische wegwijzer en specifieke rekentools.

De in de definitieve PAS opgenomen beoordelingskaders voor vergunningverlening worden onderworpen aan een milieueffectrapport (MER) en een passende beoordeling conform de Habitatrichtlijn en het Natuurdecreet, zodat zij voldoende onderzocht worden en dat men ervan verzekerd kan worden dat de toepassing van de bewuste kaders, inclusief de erin opgenomen de-minimisdrempels, niet tot een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de SBZ kan leiden.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, dank u wel voor uw omstandige antwoord. U haalt een aantal elementen aan uit het arrest. Ik begrijp dat u het onderscheid tussen NOx en ammoniak overeind houdt en dat u vasthoudt aan de toepassing van de ministeriële instructie – zoals erin verwoord staat –, dat het geen mechanische toepassing mag zijn, maar dat het ook nog altijd case per case bekeken moet worden.

Dit dossier leert ons vooral dat we op zo snel mogelijke tijd nood hebben aan een definitieve PAS, die een robuust kader geeft en dat onze ondernemers, de landbouwondernemers en ook anderen weten binnen welke spelregels zij hun onderneming kunnen uitbouwen. Als ik het goed begrepen heb, geeft u als timing eind van dit jaar of het begin van het volgend jaar. Daarover heb ik nog een vraag. In de conceptnota PAS waren een aantal deadlines voorzien. Ik denk onder meer aan de rode bedrijven die tegen 2025 zouden moeten sluiten, maar die eventueel in ons flankerend beleid een bonus zouden kunnen krijgen als ze dat vroeger zouden doen, in 2024 of in 2023. Natuurlijk, we zijn nu eind 2022 en over de regelgeving moet nog door de regering beslist worden en vervolgens nog door het parlement. Schuift de timing die in de conceptnota opgenomen is eventueel mee op of hoe wenst u dat te vertalen in de definitieve PAS aangezien de tijd al gevorderd is?

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Ik heb heel transparante vragen gesteld over deze interpretatie. Ik neem aan dat u verwijst naar krantenberichten. Het lijkt me heel belangrijk om te weten waar we juridisch gezien staan. Daarom heb ik u gevraagd of u extern juridisch advies hebt gevraagd. U verwees naar een aantal professoren die het arrest lezen zoals u het leest. U zegt ook dat u specialist bent in het lezen van arresten. Minister, sta me toe om toch te vragen wie u in dezen de opdracht hebt gegeven – en of u al een antwoord hebt gekregen –, aan externe juristen, om dit arrest goed te interpreteren. Hebt u dat? Of hebt u dat niet? Loopt dat of niet?

U geeft aan dat het richtsnoer niet mechanisch mag worden toegepast, u vindt dat terecht. Ik leid daaruit af dat u er eigenlijk altijd van uitgegaan bent dat dat niet zo gebeurde. Ik moet alleen vaststellen dat het ANB de afgelopen jaren effectief

en altijd een mechanische toepassing heeft gedaan, alsook in vergunningen die u zelf hebt verleend. Welke stappen zijn gezet naar het ANB om te stellen dat de mechanische toepassing niet mag gebeuren? Als u dat stelt, wil dat zeggen dat iedereen – of het over NOx gaat of over ammoniak – alsnog die passende beoordeling moet doen bij elke aanvraag. De vraag is pertinent, hoe moet die passende beoordeling gebeuren?

Gaan we ervan uit dat de KDW effectief een grens is om de natuur in een goede staat van instandhouding te brengen? Zo lang die grens overschreden wordt, stel ik me de vraag: hoe kan er dan een passende positieve beoordeling worden afgeleverd? Volgens mij kan er dan geen passende positieve beoordeling worden afgeleverd, tenzij we de KDW niet als een strikte norm gebruiken. Minister, we moeten vaststellen dat de natuur wel degelijk in goede staat is in een aantal gebieden, terwijl theoretisch de KDW overschreden wordt. Op welke manier zijn welke richtlijnen gegeven om die passende beoordeling te kunnen opmaken?

We moeten vandaag ook vaststellen dat het ANB op geen enkele manier op de inhoud van die passende beoordeling eigenlijk het gesprek verder aangaat. Ik moet zelfs vaststellen dat het ANB aangeeft dat zij momenteel zelfs geen advies meer kunnen geven. Er is een pertinent knelpunt ... *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir)*

Ik moet, op het terrein, als mensen aanvragen doen, vaststellen welke antwoorden zij krijgen. Zijn er richtlijnen rond die passende beoordeling? Hoe gaat u daar verder mee aan de slag? Dat is zowel voor ammoniak als voor NOx.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): De ministeriële instructie is er natuurlijk gekomen, minister, om een tijdelijk kader te bieden om vergunningen te verlenen. Ze is wat ze is. Het is natuurlijk niet de bedoeling om die jaren te laten meegaan. Ik wil nog eens de oproep lanceren om die zo snel mogelijk te vervangen door een definitief PAS-kader dat rechtszeker is, want zolang die ministeriële instructie blijft bestaan, zullen we dit soort discussies houden. Er zullen nieuwe arresten komen die de instructie aanvallen. Het lijkt me het allerbelangrijkste dat iedereen zijn energie steekt in het bekomen van die definitieve stikstofrichtlijn zodat elke vergunningenaanvrager kan rekenen op een rechtszekere vergunning.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, ik ben het eens met de laatste spreker. Eenieder, ook de landbouwer zelf, heeft nood aan rechtszekerheid. Die rechtszekerheid is er de afgelopen jaren … – sinds het probleem van stikstof in 2015 op de radar werd gezet, en zelfs veel eerder is het probleem op de radar gezet. Men heeft daar beleidsmatig niets mee willen doen – kop in het zand –, ik betreur dat. Ik vind dat gewoon niet correct, niet eerlijk, ook naar de landbouwers toe. Sorry, dat ik het nu misschien even heel cru stel, maar ik ben heel kwaad op heel dit dossier. Bon, we moeten vooruit. Dat betekent dat we het moeten oplossen. Dat tijdelijke kader was ook tijdelijk. Ik hoop inderdaad dat we zo snel mogelijk naar dat definitieve kader kunnen gaan. We hebben daar het afgelopen jaar heel hard aan gewerkt, met de voltallige regering. We hebben heel wat maatregelen vooropgesteld over hoe we de stikstof kunnen reduceren. Ik hoop dat ik, eenmaal dat de bezwaren verwerkt zijn, daarmee naar de regering kan gaan en dat we het dan vervolgens met decreten kunnen oplossen. Mijn bedoeling is om dat eind dit jaar te kunnen afkloppen. Ik hoop dat eenieder in het parlement, maar ook in de regering zijn verantwoordelijkheid neemt. Het is gedaan met spelletjes te spelen. Dit zet een gigantische druk op elke ondernemer. Voor mij is een landbouwer ook een ondernemer. Die heeft daar ook recht op. Die zijn, denk ik, heel terecht kwaad. Ik zou in het verleden op een andere manier met dit dossier omgegaan zijn, maar bon, ik was niet aan zet. Ik betreur het.

De concrete beoordeling is niet gebeurd in het dossier van de serre. Het is ook niet aan mij om passende beoordelingen te maken, wel aan de studiebureaus die – laat ik dat ook zeggen – heel veel geld vragen aan landbouwers. Sorry, ik sta ervan versteld als ik zie wat voor fenomenale bedragen er tegenwoordig gevraagd worden aan landbouwers. Dat moet ook eens goed bekeken worden. Maar het is aan hen om dat te doen. Men had minstens kunnen beoordelen of de dalende trend inzake NOx-depositie zich ook voltrekt in het betrokken habitatrichtlijngebied. Dit was al een mooi begin geweest van een concrete beoordeling. Dat is daar niet gebeurd. Nu, we hebben het arrest zelf gelezen. Er is geen nood aan bijkomend advies. Interne analyses volstaan. Ik heb zelf het arrest ook meermaals gelezen. Het is duidelijk.

De instructie is ook niet mechanisch toegepast geweest in vergunning. Kijk maar naar de vergunning van INEOS of van de gascentrale. Ook daar wordt dezelfde handelwijze gehanteerd. De raad wijst er heel terecht op dat, zoals de instructie zelf aangeeft, de richtlijnen die men aanbiedt niet steeds mechanisch toegepast kunnen worden. Ik daag jullie uit om ook naar die andere vergunningen te kijken waar hetzelfde op toegepast is.

Nu, collega Rombouts, u stelt dat er geen vergunningen meer afgeleverd kunnen worden bij overschrijding van de KDW. Dat is niet mijn visie, dat wil ik meegeven. *(Opmerkingen van Tinne Rombouts)*

Nee, dat is niet de visie want dat is niet hoe wij ernaar kijken.

Wat de rode bedrijven betreft: ik weet niet of iemand naar de vergoedingsregeling vroeg, maar er kan gebruikgemaakt worden van 120 procent van de vergoedingsregeling.

Nogmaals: we moeten dit dossier zo snel mogelijk tot een goed einde brengen. Ik wacht op de laatste stappen van de administratie. Chapeau! Ook een duimpje voor de mensen die al die bezwaren aan het bekijken en aan het finaliseren zijn. Dan hoop ik dat er net zoals bij andere dossiers ook duidelijkheid komt over dit dossier. Ik denk dat daar wel op gewacht wordt, en terecht.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik sluit me vooral aan bij dat laatste. Het is tijd om op het terrein structureel duidelijkheid te geven. De ministeriële instructie heeft het gat opgevuld dat er was, omdat de oude regeling vernietigd was en we nog geen definitieve PAS hebben. Dat heeft zijn verdienste, maar met een definitieve PAS moeten we de rechtszekerheid van elke ondernemer, en dus ook van elke landbouwer, verzekeren. Ik wens u, uw diensten en de voltallige regering – alle partners rond de tafel zullen hun verantwoordelijkheid moeten nemen – veel succes om zo snel mogelijk tot die definitieve PAS te komen.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Voorzitter, minister, uithalen naar de een of de ander die in de buurt komt van het dossier, laat ik voor uw rekening, ik voel me alleszins niet aangesproken. *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir)*

U bent intussen opnieuw bezig, minister. Ik denk niet dat we daarmee een stap voorwaarts zetten.

Ik ben het met één ding heel duidelijk eens: we moeten naar een zo rechtszeker mogelijk kader toewerken, en ook zo snel mogelijk. Net vanuit dat oogpunt is mijn uitdrukkelijke vraag om toch een extern juridisch advies te vragen, omdat er blijkbaar toch verschillende lezingen op worden nagehouden. Dat is niet wenselijk als we naar een robuust juridisch kader willen. Als parlementslid heb ik de plicht om als er verschillende visies leven, te vragen om deze verder uit te klaren.

Inzake uw antwoord over de KDW en dat dat geen absolute grens is, want er kan natuur in goede staat van instandhouding zijn als de grens wordt overschreden. Dat wil zeggen dat de wijze waarop naar vergunningverlening en een passende beoordeling wordt gekeken, inhoudelijk toch wel een andere aanpak vergt dan de afgelopen maanden en jaren gebeurd is. Ik stel opnieuw de vraag. Aangezien we nog niet aan een nieuwe wetgeving zijn, er vandaag toch ook wel geleefd en geïnvesteerd wordt en er adviezen moeten worden afgeleverd, moeten we stilstaan bij de wijze waarop de passende beoordeling moet worden opgemaakt. Kunnen we daarover verder in overleg gaan? Ik reken erop dat we hier later nog op terugkomen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de ingebrekestelling van de Vlaamse Regering in het kader van het nalatige Vlaamse pesticidebeleid
– 503 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voor het herfstreces viel er op uw kabinet een gezamenlijk schrijven in de bus van de Bond Beter Leefmilieu (BBL), Natuurpunt, World Wide Fund for Nature Belgium (WWF), Velt en Dryade dat deze Vlaamse Regering in gebreke stelt voor het gevoerde pesticidebeleid, dat nefast zou zijn voor de menselijke gezondheid en het leefmilieu. De auteurs stellen dat het te weinig ambitie toont en dat het de Habitat- en Pesticiderichtlijn schendt, alsook het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

In eerste instantie zou het Natuurdecreet strijdig zijn met de Europese Habitatrichtlijn. Die voorziet immers enkel in een passende beoordeling voor vergunningsplichtige activiteiten in of nabij Natura 2000-gebied, waar de Europese Commissie stelt dat ook meldingsplichtige activiteiten met mogelijk aanzienlijke effecten op Natura 2000-gebieden, zoals pesticidegebruik, een passende beoordeling vereisen. Daarnaast hekelen de auteurs ook het gebrek aan verbods- en gebruiksbeperkingen voor pesticiden in beschermde gebieden en Natura 2000-gebieden. De Europese Pesticiderichtlijn legt op om in bepaalde gebieden het gebruik te minimaliseren of zelfs te verbieden. Vlaanderen gaf gevolg aan deze bepaling in het decreet Duurzaam Pesticidegebruik, maar de uitvoering in het besluit Duurzaam Pesticidegebruik ontbreekt. Deze niet-uitvoering is volgens de indieners strijdig met het Europese verdrag en raakt zelfs aan de buitencontractuele aansprakelijkheid.

Tot slot worden er, aldus de briefschrijvers, te beperkte bufferzones gehanteerd rond Natura 2000-gebieden en gebieden gebruikt door het brede publiek of kwetsbare groepen zoals huizen, scholen en crèches. Het besluit Duurzaam Pesticidegebruik voorziet niet in die bufferzones, waardoor volgens de auteurs wederom de Europese Pesticiderichtlijn zou worden geschonden. Daarbij voelen ze zich gesterkt door twee recente uitspraken van respectievelijk een Nederlandse rechtbank en de Franse Raad van State, die wijzen op het belang van aangescherpte bufferzones voor mens en natuur.

De betrokken verenigingen roepen de Vlaamse Regering op om binnen de dertig dagen de inbreuken te erkennen en binnen de negentig dagen de regelgeving op orde te zetten, anders volgt er een dagvaarding voor de rechtbank.

Minister, hoe reageert u op de ingebrekestelling en welke maatregelen kunt u nemen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Pesticiden in ons oppervlaktewater en leefomgeving vormen in Vlaanderen inderdaad een groot probleem. We zijn ons daarvan bewust, ook zonder de ingebrekestelling. Bovendien zijn er binnen Europa heel wat bewegingen rond een eventuele verordening aangaande het terugdringen van blootstelling aan pesticiden. We volgen die besprekingen en wat zich daar afspeelt.

Concreet met betrekking tot de ingebrekestelling heeft de administratie intussen een eerste analyse gemaakt. In de ingebrekestelling worden de volgende drie punten aangehaald: het gebrek aan een passende beoordeling bij pesticidegebruik in of nabij Natura 2000-gebieden; de afwezigheid van verbods- en gebruiksbeperkingen voor pesticiden in beschermde gebieden en Natura 2000-gebieden; de te beperkte bufferzones rond Natura 2000-gebieden en gebieden gebruikt door het brede publiek of kwetsbare groepen, met inbegrip van de huiskavel.

Pesticiden hebben vaak een negatief neveneffect op het milieu en op onze gezondheid. Ook bijen en andere wilde bestuivers ondervinden daar problemen van.

Vlaanderen duidde, in uitvoering van de Habitatrichtlijn, 105.000 hectare aan als Habitatrichtlijngebied. In die gebieden worden zowel bijzondere habitats als specifieke soorten strikt beschermd. Activiteiten die significante negatieve effecten hebben op deze soorten en habitats kunnen volgens de richtlijn niet in en rond die gebieden. Ik heb intussen adviezen opgevraagd in welke mate we die negatieve effecten kunnen uitsluiten. Indien niet, dan met een bijkomend regelgevend kader.

Ik wacht dat dus even af. Zeker voor de gebieden waarvan de Vlaamse democratie heeft bepaald dat het speciale beschermingszone (SBZ) is, dat het habitat is, mag dit niet achteruitgaan. Daar nog pesticiden gebruiken, tart natuurlijk alle verbeelding. Ik heb advies gevraagd en we zullen bekijken welk wetgevend initiatief wij moeten nemen.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, u vatte nog eens de drie punten samen en u kondigde aan dat er na de evaluatie eventueel regelgevend initiatief zal volgen. Ik kijk daarnaar uit.

Op 4 oktober 2022 liet u op vraag van collega Hannes Anaf in deze commissie weten dat Vlaanderen met het eigen actieplan een constructieve partner is bij het opstellen van het nationale actieplan ter reductie van de pesticiden, dat van 2023 tot 2027 zal lopen. U zei toen dat het de verwachting was dat de acties eerstdaags op een interministeriële conferentie zouden kunnen worden goedgekeurd. Kunt u daarvan de huidige stand van zaken geven?

Op Vlaams niveau wordt er, specifiek voor de landbouw, uitgekeken naar initiatieven zoals geïntegreerde gewassenbescherming. Er is een focus op de omschakeling richting bio, maar ook op het gebruik van gewassenbeschermingsmiddelen die zijn toegestaan in de biolandbouw, op de totale hoeveelheid gebruikte gewassenbeschermingsmiddelen, en op het toeleiden naar meer precisie-initiatieven. Dat wordt allemaal gestimuleerd via het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) en de ecoregelingen. U hebt wellicht ook kennisgenomen van de opmerkingen van de Europese Commissie over het ontwerp-GLB. Met uw collega-minister Brouns hebben we het in de commissie al een aantal keren gehad over de finale versie en wanneer die te verwachten is. Is er op het vlak van onder andere pesticiden afstemming geweest tussen u en minister Brouns over de maatregelen in het GLB die daartoe kunnen bijdragen? Weet u of u nog tegemoet zult komen aan de hiaten die de Europese Commissie in het Vlaamse strategisch plan GLB heeft opgemerkt?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): We hebben hier al meerdere keren vragen gesteld over het Vlaamse pesticidebeleid. Minister, u kondigt nu een initiatief aan om in de Natura 2000-gebieden het gebruik van pesticiden te verbieden. Wij juichen dat toe. Wij zouden heel graag nog verder gaan. Wij hebben het initiatief genomen om een voorstel in te dienen. Wij willen dit uitbreiden tot de Natura 2000- en de waterwingebieden, en tot de bufferzones rond plaatsen waar kinderen zich begeven, zodanig dat pesticiden ook de gezondheid van kinderen niet schaden. Het gaat dus niet alleen om de natuur maar ook om kwetsbare groepen.

Minister, wij zullen u zeker steunen in initiatieven die daartoe bijdragen. Wij denken dat dat de weg voorwaarts is.

Ik sluit mij aan bij de vraag over het GLB. Ik veronderstel dat er nu stilaan een definitief GLB-plan, dat Vlaanderen heeft moeten voorbereiden en dat tegen 31 december 2022 goedgekeurd zou moeten zijn, naar de Europese Commissie of naar Europa kan gaan ter goedkeuring. Minister, hebt u de laatste versie van dat GLB gezien? Weet u wat daar inzake pesticiden in staat?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik wil eerst iets zeggen over die pesticiden. Het wordt echt wel tijd om ter zake in Vlaanderen de juiste weg op te gaan. Ik heb een zeer verontrustend rapport van het United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF) gezien. Het is een zeer recent rapport, van heel wat landen. Volgens dat rapport leeft bijna 9 procent van de kinderen onder de 18 jaar in gebieden met een hoog risico op pesticidevervuiling. In die grafiek stonden heel veel landen die het veel beter deden. Er waren twee landen die het slechter deden: Polen en Tsjechië. Ik ben zeer beschaamd wanneer ik dat rapport bekijk. Dat betekent dat we niet anders kunnen. We kunnen moeilijk onze ogen blijven sluiten.

Ik heb inderdaad advies gevraagd. Voor mij is dat een eerste stap richting het verbieden van pesticiden in SBZ-gebieden. Die cijfers zijn hallucinant. Als je dat vergelijkt met andere landen, is dat echt wel een oogopener. Kinderen zijn heel kwetsbaar, zoals jullie weten.

Wat het GLB betreft: elke scheet die ik laat rond stikstof moet naar de regering. Rond het GLB is dat blijkbaar niet het geval. Wij hebben daar niets van gezien. Dat wil ik toch aan het parlement meegeven. Wij hebben daar meermaals naar gevraagd, maar we weten het niet. Wij hadden met het kabinet heel wat amendementen, maar die zijn niet behouden. In de eerste versie zaten geen reducties op pesticiden. Ik weet niet wat de laatste stand van zaken is. Dat is blijkbaar een heel geheim document. U moet weten dat Europa heel veel opmerkingen over dat document had. Het Agentschap Natuur en Bos (ANB) heeft daar heel veel opmerkingen over gegeven. Ons kabinet, en ik als minister bevoegd voor het leefmilieu, hebben daar heel wat opmerkingen over gegeven. Ik hoop dat de ezel zich niet stoot aan dezelfde steen. Jullie weten ook dat zo'n GLB een passende beoordeling moet krijgen. Als dat niet passend wordt beoordeeld, is dat nefast voor onze landbouwers. Dat moeten we absoluut, absoluut, absoluut vermijden! Ik hoop echt dat diegenen die daarmee bezig zijn geweest, hun volle verantwoordelijkheid nemen en dat ze de landbouwers niet in de steek zullen laten door daarna op te botsen tegen dingen waarvoor niet alleen wij maar ook onze diensten hebben gewaarschuwd.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik begin met het laatste. Wat betreft het GLB is het toch wel een beetje bijzonder dat er zo weinig of geen afstemming met u is gebeurd. Zeker als je de originele feedback van de Europese Commissie leest, dan zijn er wat betreft uw bevoegdheden heel duidelijke richtlijnen op heel wat domeinen. Niet alleen gaat het over pesticiden, maar ik denk ook aan de maatregelen

rond nitraten, de uitspoeling. Er staat ook een heel duidelijke paragraaf in over de mestactieplannen en de initiatieven die in het originele Vlaamse strategisch plan volgens de Europese Commissie te veel in lijn lagen met voorgaande strategieën die niet hebben geleid tot het behalen van de doelstellingen. Dat is wel jammer. Ook de landbouwers en het leefmilieu tout court hebben belang bij een geïntegreerde aanpak, over de beleidsdomeinen heen. We moeten niet in silo's werken: een beetje landbouwbeleid, een beetje beleid voor natuur, een beetje beleid voor het leefmilieu. Dat moet allemaal op elkaar worden afgestemd. Daar ligt nog een opdracht. Ik zal deze vraag voorleggen in de commissie Landbouw. Ik zal de minister daar vragen om daarover met u af te stemmen.

We rekenen er ook op dat met een sterk Vlaams strategisch plan wat stappen kunnen worden gezet rond pesticiden.

U kaart het UNICEF-rapport aan. Ik moet daar nog kennis van nemen en ga daar dus niet op in. Uiteraard mogen we niet blind zijn voor de gevolgen van pesticiden op mens en natuur, zeker op het vlak van gezondheid. We zullen dat ernstig nemen. Het gepaste beleid dringt zich op. Anderzijds moeten we natuurlijk ook, mits een verantwoord gebruik, de opportuniteiten zien van de toenemende technologie rond precisielandbouw om onze gewassen te beschermen en om op een efficiënte manier voedsel te kunnen produceren. Daar is een evenwicht nodig. Maar laat het duidelijk zijn dat de gezondheid van de mensen daarbij uiteraard altijd op de eerste plaats moet komen. Ik kijk dus uit naar nieuwe initiatieven op dat vlak. En met betrekking tot het GLB roep ik op tot afstemming binnen de regering.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het betrekken van Nederland bij de PFAS-vervuiling
– 516 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Collega's, zowel Nederland als Vlaanderen kampt met een PFAS-vervuiling (poly- en perfluoralkylstoffen). We hebben daarover al heel wat debatten gehad, ook hier in de commissie in het parlement. We moeten extra alert zijn over hoe we hiermee moeten omgaan. Naar aanleiding hiervan spraken Nederland en Vlaanderen af elkaar beter op de hoogte te stellen. Althans, minister, dat is de communicatie die we van u en in de media verschillende keren hebben gelezen. Het vervuilde water in de Schelde treft namelijk ook Nederland, onder andere via de Westerschelde, die grenst aan de Hedwigepolder.

Enige tijd geleden kwam Nederland meermaals in opstand tegen de aanpak van PFAS in Vlaanderen. Meer bepaald heeft de Nederlandse verwerkingsinspectie een exportverbod ingevoerd voor PFAS-gerelateerd afval naar Indaver omdat zij, zoals de pers stelt, onvoldoende zekerheid hebben dat Indaver het PFAS-afval goed verwerkt en geen extra vervuiling met zich meebrengt.

Daarnaast uit Nederland zijn ongenoegen omdat Vlaanderen zijn Europese verplichting van goed nabuurschap niet naleeft. Indien er een vergunningsaanvraag loopt die mogelijk een impact heeft op naburige landen, dient het buurland om advies te worden gevraagd. Dit blijkt niet te zijn gebeurd. Zowel de provincie Zeeland als Rijkswaterstaat is niet door Vlaanderen om advies gevraagd bij de omgevingsvergunning voor de bouw van een tijdelijke zuiveringsinstallatie en de aanleg van de tunnel, waarbij het water uit de bouwput in de Schelde wordt gepompt.

Verder werd deze week ook het saneringsakkoord aangekondigd waarmee de Oosterweelwerken uit het slop zouden worden getrokken. Dit saneringsakkoord is er gekomen naar aanleiding van het stilleggen van de werken aan Oosterweel, in opvolging van het arrest van de Raad van State. Het doel van het akkoord was tegemoet te komen aan de verzuchtingen van de milieugroepen en zo de Oosterweelwerken recht te trekken.

Minister, hoe komt het dat er voor de genoemde belangrijke vergunningsdossiers geen adviesvraag is geweest aan Nederland, de provincie Zeeland en Rijkswaterstaat? Welke juridische gevolgen zou dit hebben? Op welke wijze denkt u, indien dit juridische gevolgen zou hebben, dit eventueel te herstellen?

Waarom hebt u als minister ten aanzien van Indaver geen extra voorzorgsmaatregelen genomen naar aanleiding van de bezorgde berichtgevingen vanuit Nederland? Wat waren daarvoor de redenen? Worden er Vlaamse PFAS-afvalproducten verwerkt bij Indaver? Op welke wijze heeft de Vlaamse overheid zelf ook voldoende bewijzen dat deze afvalverwerking volgens de regels van de kunst gebeurt, zonder extra verspreidingsrisico's? Ik ga ervan uit dat dat zo is omdat er door u geen extra maatregelen werden genomen.

Hoewel Lantis zich recent negatief uitliet over het nut van sanering van opgepompt water, zouden zij volgens het saneringsakkoord saneringswerken uitvoeren. Welke saneringen zullen zij precies uitvoeren en volgens welke normen? En onder welke saneringsvoorwaarden zullen zij dit doen?

Welke juridische obstakels zijn er nog om de Oosterweelwerken vlot te laten verlopen?

Is Nederland betrokken bij de opmaak van het saneringsakkoord? Op welke wijze is dit gebeurd?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Er zijn volgens de vergunningsaanvraag geen grensoverschrijdende effecten van de bemaling te verwachten. Het bemalingswater wordt immers gezuiverd door een 'state of the art'-zuiveringsinstallatie vooraleer het wordt geloosd in het oppervlaktewater.

Indien er vragen zijn vanuit Nederland worden deze steeds beantwoord. Op het laatste overleg van 8 november 2022 tussen het kabinet en de verschillende Nederlandse administraties, waaronder Rijkswaterstaat, werden hier ook geen vragen over gesteld.

Noteer wel dat Nederland bijvoorbeeld inzake de laatste omgevingsvergunningsaanvraag van 3M niet heeft geoordeeld, al werd Nederland wel om advies gevraagd door de Vlaamse overheid.

Uw tweede vraag is natuurlijk een suggestieve vraag die de indruk wekt dat wij niets hebben gedaan om de milieusituatie van Indaver te verbeteren. De PVDA heeft dat een paar weken geleden ook gesuggereerd. Ik kan alleen maar meegeven dat dat niet waar is. Uiteraard hebben sinds het voorjaar de verschillende administraties, waaronder de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de afdeling Handhaving, het nodige gedaan om PFAS-emissies van Indaver verder in kaart te brengen en te reduceren. Indaver werd reeds sinds de herfst van 2021 verplicht een actieplan op te maken om de aanvaarding van afvalstromen die perfluorbutaanzuur (PFBA) in het bedrijfsafvalwater veroorzaken stop te zetten. Sinds april 2022 staan de luchtemissies van Indaver onder verstrengd toezicht van de afdeling Handhaving. Uit monitoring blijkt dat de luchtemissies van PFAS sinds april 2022 naar omlaag gaan. Op 18 juni 2022 heb ik de lozingsvoorwaarden van Indaver drastisch bijgesteld.

De lozingsvoorwaarden voor PFAS werden gelijkgesteld met de rapportagegrens, zijnde 0,1 microgram per liter. Dit is de detectielimiet.

Onafhankelijke staalnamen van de afdeling Handhaving bevestigen dat Indaver de verstrengde lozingsnormen sinds augustus 2022 haalt. Al een geluk dat bij de staalnames niemand in elkaar is geslagen. Tijdens sommige bezoeken is dat wel het geval. Dat betreur ik. We zouden dat eens moeten doen op een ander! Het kot zou te klein zijn! We hebben dat allemaal gedaan bij Indaver. Geen probleem! We doen wat we moeten doen.

Indaver verwerkt PFAS-houdend afval op hoge temperaturen in gespecialiseerde draaitrommelovens. Dit is nog steeds de best beschikbare techniek voor de verwerking van PFAS-houdend afval. Indien u een andere techniek hebt, laat maar komen, wij staan daar altijd voor open. Voor sommige afvalstoffen met hoge concentraties PFAS is dit, volgend uit de POP-verordening (persistent organic pollutant), zelfs de enige toegestane verwerkingstechniek die beschikbaar is in Vlaanderen.

PFAS worden veelvuldig teruggevonden in een grote verscheidenheid aan afvalstoffen. Het is dan ook zo dat er eveneens PFAS-houdend afval uit Vlaanderen door Indaver verwerkt wordt.

In 2021 is de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) gestart met een ontwikkeling van een meetmethodiek voor PFAS in rookgassen, waarbij de draaitrommelovens van Indaver de eerste onderzoekscase waren. Uit de eerste meetresultaten blijkt dat de concentraties in omgevingslucht op de hotspots in de nabijheid van Indaver, ver beneden de gezondheidskundige toetsingswaarde voor PFAS liggen. Daarom laat de OVAM nog steeds de verwerking toe van Vlaams en Nederlands PFAS-houdend afval door Indaver maar houdt ze de verdere evolutie van de meetgegevens uiteraard nauwlettend in de gaten. Ik denk dat we alle emissies van andere stoffen misschien ook zo nauwlettend in de gaten moeten houden.

Indaver is met die meetcampagne de best bestudeerde installatie in Europa. De meetmethode voor schouwmetingen wordt nu via een ringtest gestandaardiseerd, zodat binnenkort ook commerciële labo's dergelijke metingen kunnen uitvoeren. Dan kan er een breder meetprogramma worden uitgerold voor metingen op verschillende verbrandingsinstallaties.

Lantis zal maatregelen nemen om te zorgen dat er synergie is tussen de Oosterweelwerken en de saneringswerken die door 3M moeten worden uitgevoerd. Lantis neemt met andere woorden de saneringsplicht van 3M niet over, maar doet het nodige zodat de werken kunnen worden uitgevoerd.

Door onder andere aangepaste bemalingstechnieken wordt ervoor gezorgd dat bij bemalingen zo weinig mogelijk verontreinigd grondwater wordt aangetrokken. Alle onttrokken grondwater dat met PFAS verontreinigd is, wordt gezuiverd voor het wordt geloosd. Er worden maatregelen genomen om de verwaaiing van PFAS-stof naar de omgeving tot een minimum te beperken. Als we dat voor andere stoffen in Vlaanderen zouden doen, zou dat heel goed zijn, namelijk het vermijden van het opwaaien van stof dat in grachten, rivieren, beekjes en dergelijke terecht zou komen.

Verontreinigde bodem met concentraties boven de 47 microgram per kilogram die uitgegraven wordt tijdens de werken, wordt afgevoerd voor reiniging of storten. Binnen het bodemgebruikstype voor natuur wordt alle bodem met concentraties boven de norm voor vrij gebruik ontgraven.

Voor bodem met concentraties onder de 47 microgram per kilogram droge stof is voorzien om deze conform de regelgeving voor het grondverzet te verwerken in bouwkundige toepassingen zoals bermen en dijken. Hierbij worden extra maatregelen genomen zoals een afdekking om deze bodem af te schermen van de omgeving.

Er wordt een monitoring uitgevoerd om het effect van de grondverzetswerken op de grondwaterkwaliteit op lange termijn op te volgen.

De normen rond het bemalingswater zullen worden vastgelegd in de lopende vergunningsprocedures, rekening houdend met de uitgebrachte adviezen. De beslissingstermijnen van deze dossiers, alsook dossiers met betrekking tot het lozen van bemalingswater in oppervlaktewater lopen nog. Daar kan ik dus nog niet op vooruitlopen.

Als minister bevoegd voor Omgeving zorg ik er uiteraard voor dat er duidelijkheid bestaat over het wettelijke kader waarbinnen grondverzetswerken met PFAS-houdende gronden kunnen plaatsvinden.

De werken kunnen uiteraard enkel worden uitgevoerd indien de nodige vergunningen zijn verkregen. Dat spreekt voor zich. De bepalingen van het grondverzet moeten worden gevolgd via de opmaak en conformverklaring van een technisch verslag en het bekomen van een grondverzetstoelating. Daarbij wordt de grondverzetsprocedure voor Lantis verstrengd, met name zal Lantis in overleg met de erkende bodemsaneringsdeskundige van 3M moeten aantonen dat zijn grondverzetswerken een toekomstige bodemsanering niet in de weg staan.

Met deze regeling wordt tegemoetgekomen aan de bezorgdheden van de Raad van State.

Voor de bemalingen en lozingen moeten eveneens de nodige vergunningen verleend worden.

Wij hebben Nederland in kennis gesteld van het Saneringsverbond, waarop zij geen opmerkingen hebben geleverd.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Voorzitter, minister, dank u voor uw antwoord.

U hebt zelf meermaals verwezen naar het overleg met Nederland. We moeten daar de banden kort houden. Berichtgeving of bezorgdheden vanuit Nederland maken onze mensen opnieuw bezorgd. Daarom vroeg ik u om klaarheid, wat is hier precies aan de hand?

U hebt Indaver onder verscherpt toezicht geplaatst wat betreft de PFAS-emissies of -lozingen. Mag ik er dan van uitgaan dat u het exportverbod dat Nederland heeft opgelegd aan zijn PFAS-gerelateerd afval, niet nodig vindt? Ik ben geen vragende partij om afval uit het buitenland naar Vlaanderen te trekken. Maar als Nederland heel duidelijk een exportverbod oplegt, zorgt dat voor bezorgdheid. Zijn zij dan strenger? Wat is voor hen de reden om daar een negatief oordeel over te vellen, terwijl wij dat niet doen?

Ik ga ervan uit dat u met Nederland gesproken hebt en dat zij u de expliciete reden voor dat exportverbod hebben meegegeven. Hebt u die parameters kunnen nakijken? Stelt u heel uitdrukkelijk dat die in orde zijn? Kan onze inspectie met de hand op het hart zeggen dat dat echt oké is? Mag ik uw antwoord in die zin interpreteren? Kunt u daar nog extra klaarheid over geven? Het lijkt me gewoon belangrijk voor onze burgers dat er geen zweem van twijfel over bestaat. Ik ga ervan uit dat u daar oog voor hebt om voldoende contact met Nederland te houden, om dergelijke zorgwekkende berichtgeving in de toekomst te vermijden.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Ik sluit me graag aan bij deze vraag en bij de bezorgdheid over de samenwerking met Nederland. Vandaag bereikte mij een motie van de gemeente Borsele die is aangenomen. Ze vraagt aan de Zeeuwse overheid

om alles in het werk te stellen om te voorkomen dat aanpassingen gebeuren aan de omgevingsvergunning voor het bouwen van de Scheldetunnel door de Vlaamse overheid. Zulke uitspraken en elementen tonen aan dat Nederland zeer bezorgd is over de manier waarop wij met ons PFAS-beleid en onze -normen omgaan.

Minister, het is heel moeilijke materie, dat weten we allemaal. De normering is zeer complex. Nederland gaat er op een andere manier mee om dan wij, houdt er andere normen op na en dat maakt het nog ingewikkelder om een goed beleid op elkaar af te stemmen. Worden er initiatieven genomen om de normen op elkaar af te stemmen? Wordt het omgevingsbeleid rond PFAS tussen Nederland en Vlaanderen op elkaar afgestemd? Op welke manier wordt informatie met elkaar uitgewisseld? Als we er willen voor zorgen dat de Vlaming dezelfde milieubescherming krijgt als de Nederlander dan moeten we met dezelfde maten en gewichten de vervuiling meten.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik begin met de laatste vraag. Mevrouw Schauvliege, in tegenstelling tot Nederland werken wij aan eenduidige normen. Nederland heeft tot op vandaag nog geen eenduidige normen. Wij betrekken het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) wel actief bij het opstellen van het normenkader. Wij staan daar veel verder in dan Nederland. Uiteraard heb je daar een aantal Vlaamse advocaten die daar toch een zeer bedenkelijke rol in spelen. Ik hou niet van die spelletjes, bovendien zijn die ook zeer gevaarlijk. Ik wil dan ook uitdrukkelijk tegenspreken dat wij achter Nederland lopen. Integendeel, Nederland loopt achter ons aan. Wij staan veel verder. Zoals u weet – gewoon een kleine verwijzing – vraagt een schepen van GroenLinks daar om onze PFAS-aanpak over te nemen. Het is al ver gekomen in Nederland. Maar bon, dat is dan een collega van u.

Collega Rombouts, dat exportverbod is een Nederlandse beslissing waarin wij ons moeilijk kunnen moeien natuurlijk. Het is wel onze taak om ervoor te zorgen dat de verwerking correct gebeurt. Uit de informatie die ik van mijn administraties krijg – zowel afdeling Handhaving die daar echt alles op alles zetten, maar ook de OVAM – denk ik dat die handhaving correct gebeurt. Als er toch bezorgdheden zijn uit Nederland, dan bekijken we die ook onmiddellijk. Zo hebben we ook altijd samengewerkt. Dat zal ook de samenwerking weer op het terrein zijn.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, dank u wel voor uw bijkomende antwoord. U spreekt op z'n minst de intentie uit om met Nederland transparant samen te werken om de problematiek aan te pakken. Ik hoop dat dat ook effectief hardgemaakt wordt. Ik begrijp dat dat exportverbod een beslissing is vanuit Nederland, maar ik hoop, minister, dat u de basis waarop het gebaseerd is ten gronde bekeken en onderzocht hebt en doorgegeven hebt aan de diensten, zodat daar zeker uitsluitsel over gegeven kan worden en dat we daar achteraf niet hoeven over te zeggen dat we dat toch misschien extra hadden moeten nakijken. Maar ik ga ervan uit dat u dat expliciet gedaan hebt of anders nog doet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de invoering van het asbestattest vanaf 23 november 2022
– 553 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Voorzitter, minister, collega's, zoals we allemaal weten, zullen woningen vanaf 23 november 2022 over een asbestattest moeten beschikken, tenminste wanneer ze van eigenaar veranderen en gebouwd werden voor 2001. Het speelt hierbij geen rol of deze woning verkocht dan wel geschonken wordt. Tegen 2032 moet iedere gebouweigenaar van een woning of een gebouw gebouwd voor 2001 over een asbestattest beschikken.

Ook woningen die verworven worden met de bedoeling om deze te slopen in het kader van bijvoorbeeld een nieuwbouwproject, moeten voortaan over dit asbestattest beschikken. Maar wanneer dit gebouw gesloopt of gerenoveerd wordt door een aannemer, dan moet er voor aanvang van de sloop- of renovatiewerken een destructieve asbestinventaris worden opgemaakt. Indien er tijdens deze inventarisatie asbest wordt aangetroffen, dan moet de sloopaannemer deze werken tijdig melden aan de lokale directie Toezicht op het Welzijn op het Werk en de eigen preventieadviseur-arbeidsgeneesheer.

Het grote verschil tussen een inventarisatie in het kader van een asbestattest, wat Vlaamse materie is, en een inventarisatie met het oog op sloop of renovatie, wat federale materie is, zit in het destructieve karakter van het onderzoek. Bij de opmaak van een asbestattest zullen er bijvoorbeeld geen muren gebroken worden om te kijken of er asbest aanwezig is. Een asbestattest kan wel een indicatie geven voor de aanwezigheid van asbest, maar de inventarisatie gaat minder diep.

Verder staat op de website van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) ook te lezen dat bij verhuur de eigenaar, die over een asbestattest beschikt, verplicht is om een kopie te bezorgen aan de huurders of de nieuwe huurders.

Minister, indien er een woning verworven wordt met het oog op sloop of renovatie, dan moet er vanaf 23 november, volgende week woensdag, bij de eigendomsoverdracht een asbestattest aanwezig zijn. Wanneer een aannemer deze woning vervolgens wil renoveren of slopen, moet er een asbestinventaris opgemaakt worden, wat verdergaand is. Bij sloop of renovatie van een woning door een aannemer moet er dus tweemaal een inventarisatie gebeuren, die ook tweemaal betaald moet worden. De capaciteit van mensen om dat te kunnen, is natuurlijk niet oneindig groot. Minister, bent u op de hoogte van deze situatie?

Een destructieve asbestinventaris zal de woning veel uitgebreider screenen op de aanwezigheid van asbest dan het geval is bij de inventarisatie in het kader van een asbestattest. Aanvaardt de OVAM een destructieve asbestinventaris als asbestattest zodat er niet tweemaal betaald moet worden voor een gelijkaardige inventarisatie? Mag een destructieve asbestinventarisatie in de plaats treden van een asbestattest? Indien niet, wat is hiervoor dan de reden?

Een volgende vraag gaat over de huurders en verhuurders. Op de OVAM-website staat te lezen dat bij verhuur de eigenaar die over een asbestattest beschikt, verplicht is om een kopie te bezorgen aan de nieuwe huurders. Pas tegen 2032 moet iedere eigenaar van een woning of een gebouw gebouwd voor 2001 over een asbestattest beschikken. Betekent dit dat indien het verhuurde gebouw gebouwd voor 2001, niet van eigenaar verandert voor 2032, de verhuurder niet verplicht is om een asbestattest te bezorgen aan de nieuwe huurders?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Mijnheer Danen, voor de overdracht moet de eigenaar vormelijk over een geldig asbestattest beschikken. Een andere vorm van asbestinventaris is niet geldig. Indien hij of zij daartoe opdracht geeft aan een asbestdeskundige, dan kan dit zowel voor een niet-destructief onderzoek, wat de standaard is, als voor een destructief onderzoek. De OVAM kan ook perfect een geldig asbestattest afleveren op basis van een destructief uitgevoerde asbestinventarisatie. Een

dergelijk asbestattest is dan ook voor de aannemer voldoende om mee aan de slag te gaan voor de sloopwerken. Die hoeft dan geen kosten meer aan te rekenen. De gegevens uit een bestaande destructieve asbestinventaris kunnen ook perfect meegenomen worden bij de opmaak van een asbestattest.

Het belangrijkste is dus dat een eigenaar in totaal altijd hetzelfde betaalt. Wat enkel verschilt, is of de eigenaar het in een stap dan wel in twee stappen doet. In een stap betekent dat de eigenaar het asbestattest ineens laat opmaken via een destructief onderzoek. In twee stappen betekent dat de eigenaar beschikt over een standaard niet-destructief asbestattest en dan enkel nog eventueel moet bijbetalen voor een verder destructief onderzoek voorafgaand aan werken of sloop, zoals vandaag ook al het geval is.

Het antwoord op uw tweede vraag is bevestigend. Het is correct. De verhuurder moet enkel een kopie van het asbestinventarisattest overhandigen indien hij voor 2032 al over een attest beschikt.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, ik weet dat het uw ambitie is, en van ons allemaal wellicht, om Vlaanderen asbestveiliger te maken. Het attest dat volgende week woensdag van kracht wordt, is een stapje in die richting.

Ik ben blij om te horen dat u zegt dat zo'n destructieve inventaris die verder gaat dan het asbestattest kan dienen als attest. Dan moet er geen twee keer betaald worden. Dat vind ik misschien niet het allerbelangrijkste in een situatie waarin veiligheid vooropstaat, maar we weten allemaal dat de capaciteit van asbestdeskundigen niet zo groot is in Vlaanderen. Er wordt bijgestuurd en men probeert het aantal te vergroten, maar als men voor men het attest kan opstellen tweemaal een bezoek moet afleggen, is dat een beetje kafkaiaans. Ik ben blij dat het ene geldt voor het andere. De situatie zou natuurlijk duidelijk gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld op de site van de OVAM. Al degenen die ermee te maken hebben, zouden natuurlijk hetzelfde moeten zeggen als u. Ik kan me voorstellen, het was me ook niet helemaal duidelijk, dat er verschillende lezingen zijn van de verschillende attesten. Het is goed om daar wat communicatie rond te voeren.

U zegt dat als de huurder van een gebouw na vijf jaar verandert, dat er dan nog geen asbestattest zal nodig zijn, zolang het gebouw zelf niet van eigenaar verandert. Ik vind dat een nogal minimalistische lezing van zo'n asbestattest. Ik denk dat niet alleen eigenaars belang hebben bij een asbestveilige omgeving, maar ook huurders. We moeten vandaag vaststellen dat we de voorbije jaren veel te laks zijn omgegaan met asbest. Ik wil u vragen, maar ik zal ook initiatief in die richting nemen, want ik neem aan dat u dat niet zult doen op mijn vraag, om ook de huurders beter te beschermen tegen asbestonveilige situaties. Dat zou kunnen door versneld een asbestattest in te voeren. Ik vraag niet om dat volgende week al te doen, maar vanaf volgend jaar of zo. Ik begrijp niet waarom huurders meer mogen worden blootgesteld aan een onveilige situatie dan eigenaars.

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Voorzitter, collega Danen, bedankt voor de vraagstelling.

Minister, opnieuw zetten we een stap dichter naar een asbestvrij Vlaanderen. Dat is een heel goede zaak.

Ik heb nog twee bijkomende vragen. 23 november nadert met rasse schreden. Ik kan me voorstellen dat sommigen willen dat het nu haastje-repje gaat, hoewel de datum ver op voorhand bekend was. Welke stappen zijn er in het recente verleden genomen om te zorgen dat mensen tijdig aan een dergelijk attest geraken?

Collega Danen haalde het al aan: het aantal asbestdeskundigen is beperkt, al worden de opleidingen doorgezet zodat zo veel mogelijk mensen het certificaat kunnen afleveren. Ik loop misschien op de zaken vooruit, minister, maar hoe worden de deskundigen gemonitord om te zorgen dat frauduleuze of onjuiste verslagen worden tegengegaan?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Mijnheer Danen, dat is een zeer terechte vraag. Het is goed dat we hier al verduidelijkt hebben wat het verschil is tussen die twee soorten attesten. Ik neem uw suggestie mee. Ik zal vragen aan de OVAM om de nodige duidelijkheid in hun communicatie te scheppen. Dat is inderdaad nodig.

Uw volgende suggestie neem ik ook mee. We moeten natuurlijk ergens starten. Als we vandaag ineens alle verhuurders een attest moeten laten opmaken, is er onvoldoende capaciteit. We moeten dat stelselmatig opbouwen. Dat is een hele omwenteling.

Mevrouw Perdaens, de certificaatinstellingen zijn erkend door de OVAM, ze leiden volop deskundigen op. Er zijn er nu 240 actief. De OVAM houdt ook toezicht op de erkenning van die instellingen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, ik denk dat het sowieso goed is om volgend jaar de stand van zaken te bekijken, wat de problemen waren, wat men is tegengekomen.

Het aspect van controle – ik zeg niet dat er iets gaat gebeuren – op de attesten is zeker belangrijk. Toen ik rond dit dossier bezig was, moest ik denken aan de EPC-certificaten (energieprestatiecertificaten). Ook daar was er in de beginjaren ontzettend veel fraude, vandaag is dat – misschien niet helemaal weg – fel verminderd. We hebben allicht geleerd van de praktijken toen die we vandaag kunnen toepassen voor de attesten.

Misschien kunnen we volgend jaar terugkomen voor een hoorzitting of uitgebreide gedachtewisseling.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het Nederlandse onderzoek naar PFAS in het Kanaal Gent-Terneuzen
– 436 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Uit een recent rapport in opdracht van Rijkswaterstaat Nederland blijkt dat er jaarlijks 47 kilogram poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) in het Kanaal Gent-Terneuzen terechtkomt. In berichtgeving van de Nederlandse media lezen we dat zowat alle PFAS-verbindingen die in dat kanaal worden teruggevonden, afkomstig zouden zijn van Vlaamse lozingen. Diezelfde berichtgeving meldt dat slechts 20 procent te herleiden zou zijn tot bedrijven die een lozingsvergunning hebben. De andere 80 procent zou vermoedelijk afkomstig zijn van huishoudens, rioolwaterzuiveringsinstallaties en ongezuiverde lozingen.

Dat roept toch een aantal vragen op, minister.

Hebt u kennisgenomen van dit rapport? Kunt u dit rapport ook delen met het parlement?

Welke contacten onderhoudt u met Nederland met betrekking tot de aanpak van PFAS in Vlaanderen?

Hoe kijkt u naar de bevindingen van Rijkswaterstaat? Klopt de stellingname dat 80 procent van de oorsprong van PFAS in het Kanaal Gent-Terneuzen een niet duidelijk aan te wijzen bron heeft?

Hoe worden de bestaande lozingsvergunningen opgevolgd door de afdeling Handhaving met betrekking tot het aspect PFAS? Wordt hier prioriteit aan gegeven of wordt dit behandeld in de reguliere taakstelling van de afdeling?

Gaat u op zoek naar andere bronnen van PFAS in Vlaanderen? Op welke termijn wilt u alle bronnen in kaart brengen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega De Roo, wij hebben kennis mogen nemen van het rapport, en ik denk jullie ook, want het rapport is beschikbaar op de website van het Nederlandse agentschap Rijkswaterstaat.

Er wordt constant overlegd tussen Nederland en Vlaanderen, zowel op politiek als op ambtelijk niveau. Onze PFAS-opdrachthouder heeft bijna wekelijks contact met de Nederlandse PFAS-regisseurs. Onze opdrachthouder is ook al meermaals naar Nederland geweest, ook bij de deputatie, voor uitleg.

Daarnaast hebben mijn kabinet en de Nederlandse en Vlaamse administraties regelmatige PFAS-consultaties. De inzet van deze besprekingen is wederzijdse informatiedeling inzake vergunningenbeleid, implementatie van Europese regelgeving, normering van PFAS en inventarisatie van PFAS-bronnen. Ik heb er ook op aangedrongen dat een Nederlandse deskundige van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) betrokken was in de Commissie Sanering en Grondverzet, als voorbereiding voor de opmaak van ons PFAS-normenkader.

Langs Nederlandse zijde heeft men veel belangstelling voor onze PFAS-aanpak, zoals ik daarstraks ook al heb gezegd. Het is zelfs al ver gekomen, want Groen-Links-wethouder Tanja de Jonge van Dordrecht heeft contact opgenomen met onze PFAS-opdrachthouder om zich te informeren over onze aanpak van 3M. Als het goed is, mogen we het ook wel zeggen. Alle credits daarvoor trouwens voor onze opdrachthouder, want die verricht echt wel goed werk.

Wat betreft de stelling dat voor 80 procent van de PFAS de bron niet duidelijk aan te wijzen is, is enige nuance aangewezen. Het rapport geeft aan dat de databeschikbaarheid van PFAS nog relatief beperkt is. De bovenstroomse aanvoer noch de Belgische emissie kon begroot worden. Sinds dit jaar wordt er veel uitgebreider gemeten, waardoor er meer informatie beschikbaar zal zijn in de nabije toekomst.

PFAS-emissies worden, zoals u weet, niet uitsluitend veroorzaakt door industriële activiteiten, maar ook door het gebruik van huishoudelijke producten. PFAS-verontreiniging is dus diffuus. Dat in kaart brengen is een grote uitdaging. Daarom is het ook belangrijk om in te zetten op een systemische aanpak waarbij de uitfasering van PFAS hand in hand gaat met de sanering van PFAS-verontreiniging.

Dan beantwoord ik uw vierde vraag. De afdeling Handhaving speelde een sleutelrol in de aanpak van de PFAS-verontreiniging in het Antwerpse havengebied, zowel bij de aanpak van 3M als bij de aanpak van Indaver. Ze hebben dat heel goed gedaan. Het handhaven van emissies van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS'en), zoals PFAS, is evident een prioriteit voor de afdeling Handhaving binnen het hele Vlaamse Gewest.

Zoals beschreven in het Omgevingshandhavingsplan 2022-2023, besteden we momenteel extra aandacht aan de aanwezigheid van PFAS in het afvalwater. Naar aanleiding van de PFAS-problematiek en het PFAS-actieplan is de afdeling Handhaving midden 2021 gestart met het bemonsteren van alle bedrijven en sectoren in Vlaanderen die toen werden geselecteerd als mogelijke bronnen voor lozingen van PFAS via het bedrijfsafvalwater. Deze actie, waarbij toen een 160-tal bedrijven werden gedetecteerd, loopt dit jaar verder. Bij bedrijven waar verhoogde PFAS-waarden worden vastgesteld, worden systematisch de nodige handhavingsacties opgestart en opgevolgd. Deze informatie wordt ook teruggekoppeld aan de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten (GOP), die bezig was en is met de aanpassing van de vergunningsvoorwaarden bij deze bedrijven. Naast specifieke opvolging van handhavingsacties worden bedrijven met verhoogde emissies van deze parameters automatisch opnieuw bemonsterd voor de relevante parameters.

Aanvullend gaf de Vlaamse Regering op 21 oktober haar eerste principiële goedkeuring aan het voorontwerp van besluit tot vaststelling van het omgevingshandhavingsprogramma, waarin we het doen naleven van de emissie- en kwaliteitsnormen voor gevaarlijke en bioaccumuleerbare stoffen in water, lucht en bodem, zoals PFAS, als een van de zeven handhavingsprioriteiten naar voren schuiven.

Zoals u weet, zijn we constant bezig met het opsporen van nieuwe PFAS-bronnen en het verstrengen van vigerende lozingsnormen waar wenselijk. Hiervoor hebben we de laatste twee jaar onder andere de volgende maatregelen genomen. Een, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), de opdrachthouder en lokale besturen werken aan een inventarisatie en onderzoek van PFAS-risicosites. Deze inventarisatieoefening heeft betrekking op zowel industriële sites als brandweersites. Twee, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) werkt samen met het Waterbouwkundig Laboratorium (WL) aan een betere karakterisering van PFAS in de Schelde en van hoe PFAS via de Schelde van Frankrijk door Vlaanderen naar Nederland worden getransporteerd. Drie, bedrijven worden ingevolge onze VLAREM-trein (Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning) voor bedrijfsafvalwater verplicht om een lozingsnorm voor PFAS te vragen als er PFAS detecteerbaar zijn in het bedrijfsafvalwater. Hierdoor krijgen we een veel beter zicht op welke ondernemingen welke PFAS in het oppervlaktewater lozen.

Daarnaast zal er veel aandacht uitgaan naar PFAS-bronnen in ons vernieuwd PFAS-actieplan, dat nog dit jaar zal worden goedgekeurd. Dat bronnenonderzoek verloopt gefaseerd en zal ook evolueren met de verbeterende meet- en identificatietechnologie. PFAS zullen immers in steeds kleinere hoeveelheden meetbaar worden. Daarom is het vandaag niet mogelijk te zeggen wanneer alle PFAS-bronnen in Vlaanderen gekend zullen zijn.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Dank u voor uw antwoord, minister.

Sta me toe te zeggen dat de berichtgeving in de Nederlandse media dan toch wel wat de aanpak en de gelegde contacten tegenspreekt. Berichten als ‘alle PFAS die we aantreffen in het Kanaal Gent-Terneuzen, komen uit Vlaanderen’ zijn natuurlijk niet goed voor onze regio en bedrijven, voor ons imago. Ik hoop dat dergelijke berichten dan ook kunnen uitblijven en dat de wederzijdse contacten ervoor kunnen zorgen dat er informatie wordt uitgewisseld, zonder sensatie.

Minister, u hebt in uw antwoord ook de rol van de opdrachthouder beklemtoond om contacten te leggen met het buitenland, de PFAS-regisseurs in Nederland. Mijn eerste bijkomende vraag gaat over die opdrachthouder en zijn opdracht. Hoe ziet die opdracht eruit? Wordt die opdracht ook verlengd?

Ten tweede, u stelde ook – en dat is ook wat heel wat studies vaststellen – dat de PFAS-verontreiniging heel diffuus is. Er zal meer worden gemeten bij bedrijven, het bronnenonderzoek zal gefaseerd verlopen, maar dat vormt natuurlijk een grote uitdaging. Als je het probleem aan de bron aanpakt, door PFAS te gaan uitfaseren en ze alleen voor essentiële toepassingen toe te laten, boek je wellicht sneller winst dan als je wacht op een totaal bronnenonderzoek. Mijn vraag daarbij is: wanneer verwacht u dat we naar een uitfasering van niet-essentiële PFAS zullen kunnen evolueren?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega De Roo, het klopt wat u zegt: wat de Nederlandse media zeggen, staat in schril contrast met wat de Nederlandse overheidsinstellingen ons zeggen. Er is een goede samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen. Je hebt natuurlijk wel een Belgische advocaat die enorm aan het stoken is in Nederland. Dat is te zot voor woorden op sommige punten. Het is misschien een goed idee dat ik eens een interview geef in Nederland, zodat we onze kant van het verhaal kunnen vertellen.

De opdracht stopt, maar het Departement Omgeving zal blijven inzetten op zeer zorgwekkende stoffen, onder andere PFAS, via de oprichting van een kennishub. Die kennishub zal sowieso ook inzetten op samenwerking met Nederland. We gaan dat inbedden in de administratie, structureel.

De uitfasering van niet-noodzakelijke PFAS zit bij de EU, met Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH), en ook de federale wet rond productnormering speelt hierin een rol, dus we zullen ook daar eens naar kijken.

We zien ook dat er heel veel start-ups zijn die zeggen te weten hoe ze PFAS moeten saneren enzovoort. We hebben in dat verband gezegd dat we alles richting die kennishub gaan sturen, zodat die de technieken kan bekijken. Als er goede technieken zijn, dan moeten we dat misschien als een exportproduct gaan promoten richting het buitenland.

Maar de bedoeling is dus om dit verhaal in de administratie in te bedden via die kennishub.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister, of dit nu gaat via een interview of een andere vorm van communicatie, daar ga ik me niet over uitspreken; dat ligt binnen uw eigen vrijheid. Ik denk in elk geval dat een polarisering binnen dit dossier geen winst zal opleveren. Het is vooral van belang dat er objectieve informatie komt richting Nederland en Nederlandse media.

Wat die kennishub betreft: het is goed dat alles wat over PFAS gaat, structureel wordt verankerd in het Departement Omgeving. Ik hoop wel dat de aanspreekpuntrol die de opdrachthouder momenteel vervult, niet verloren gaat. Het feit dat je één contactpersoon hebt die zeer duidelijk met die problematiek en oplossingen daarvoor bezig is, zorgt ervoor dat je sneller tot oplossingen komt.

Ik blijf wel nog met de open vraag zitten wanneer we niet-essentiële PFAS zullen kunnen uitfaseren. Ik hoop alleszins dat dat op korte termijn kan gebeuren, en ook in samenwerking met andere Europese landen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.